

Тема: Фондові індекси як показник кризових явищ в економіці

Фондові індекси призначені для відображення поточної кон'юнктури ринку, стану ділової активності та оцінки тенденцій ринку. Індекси виступають як узагальнюючі характеристики макроекономічної ситуації та інвестиційного клімату в кожній конкретній країні.

Фондові індекси також є ефективним інструментом аналізу та прогнозування як коротко-, так і довгострокових змін на ринку цінних паперів.

Зупинимося на найвідоміших індексах України

Індекс UX - український фондовий індекс, що розраховується у ході торгів на Українській біржі. Індекс розраховується в режимі реального часу, значення індексу публікуються кожні 15 секунд, а також транслюються всім учасникам торгів через біржовий термінал.

Індекс ПФТС. Business Partners – це середнє для найбільш ліквідних українських акцій, які мають найбільшу ринкову капіталізацію і розраховуються щотижня у гривнях і доларах на основі реальних угод та твердих котирувань у ПФТС.

Індекс КР-Драгон (KPDCI_USD) розраховується компанією "Драгон Капітал" і відображає динаміку котирувань акцій десяти найбільш ліквідних компаній. У базу розрахунку індексу включені десять найбільших компаній, акціями яких найбільш активно торгують на ринку. [1.]

А тепер перейдимо до основного питання доповіді Як Фінансова криза відобразилась на фондових індексах світу і хто в цьому винен? Циклічність економіки чи певне коло зацікавлених у ній людей? Давайте згадаємо з чого ж усе почалося.

Спочатку вибухнула іпотечна криза в США. Нерухомість подешевшала. Потім почали «здуватися» фондові ринки. За Доу Джонсом послідували японський Nikkei, російський РТС, гонгконгський Hang Seng, китайський

Shanghai Composit німецький DAX, французький CAC40 і десятки більш дрібних індексів по всьому світу.

28 жовтня 2008 року сталося рекордне падіння курсів акцій на всіх фондових біржах світу.

У цей же день найбагатший бізнесмен планети голова корпорації Microsoft Білл Гейтс святкував свій день народження. Напередодні фондовий ринок приніс йому несподіваний "подарунок": через падіння курсу акцій своєї компанії він втратив понад \$2 млрд. Єдине, що його втішало - він був не самотній. Унаслідок паніки на ринку акцій США фондовий індекс Доу-Джонса впав на рекордну за останні 10 років величину - 554 пункти, або 7,16 %.

Гонконг. Вітерець

А все починалося в Азії. Кілька місяців тому, до 28 жовтня 2008 року, лихоманило ринок Малайзії, Сінгапуру і Таїланду. Але через незначні, за світовими мірками, обсяги продажів особливого впливу на ситуацію на провідних фондових біржах світу ці події не мали.

Однак у понеділок, 20 жовтня 2008 року, почали знижуватися курси акцій на Гонконгівській фондовій біржі, яка посідає помітне місце на світовому фондовому ринку. В понеділок і вівторок фондовий індекс (інтегральний показник вартості найпопулярніших на ринках акцій) цієї біржі Hang Seng втратив по 4,5%. Інвестори занепокоїлися. В середу індекс знизився вже на 6%, а в четвер увпав відразу на 14%. Це його найзначніше падіння за останні 14 років. Усього за тиждень індекс Hang Seng знизився на 24%. Це викликало шок у інвесторів на світових ринках, що спричинило зниження курсу акцій майже на всіх фондових біржах світу. Першими відреагували ринки Сінгапуру, Південної Кореї, а потім - індустріально розвинутих країн.

Ціни на акції на Лондонській фондовій біржі істотно знизилися: індекс Файненшл Таймс опустився на 3%, на Франкфуртській фондовій біржі індекс DAX впав на 4,9%. Ціни на акції на Паризькій фондовій біржі також

знизилися, унаслідок чого індекс САС-40 впав на 3,4%. На Нью-Йоркській фондовій біржі у четвер також відбулося падіння цін: індекс Доу-Джонса втратив відразу 2,3%. *(Відразу відзначимо, що практика світового ринку капіталу давно вже довела взаємозв'язок його регіональних сегментів. При цьому значну роль у цьому впливі мають часові відмінності. Японія на 1 годину попереду Гонконгу. Гонконг на 7 годин випереджає Західну Європу. Західна Європа, у свою чергу, на 6 годин попереду Нью-Йорка. Тому реакція на події на якомусь ринку відбувається у такій послідовності: **Східна Азія - Західна Європа - Нью-Йорк - Східна Азія...**)*

У п'ятницю, 24 жовтня, ситуація на азіатських фондових біржах значно поліпшилася. Насамперед це було пов'язано зі сприятливим розвитком подій у Гонконгу, де індекс Hang Seng зріс на 6,9%. Однак зерно сумніву у стабільності зростання курсів акцій вже було посіяне...

Нью-Йорк. Гроза

І воно проросло. 27 жовтня індекс Доу-Джонса, впав відразу на 554,26 пункта, або більш ніж на 7% - до позначки 7161. Це падіння було найзначнішим з 1987 р.

Через його стрімкість біржа двічі закривалася протягом торгової сесії. Останній раз закрилася десь за півгодини до офіційного завершення торгів і більше вже не відкрилася. Це сталося після того, як індекс Доу-Джонса впав більше ніж на 550 пунктів, - працівники біржі діяли згідно з існуючими правилами. Загалом за останні три торгові сесії індекс Доу-Джонса знизився на 10%.

У понеділок значно опустилися в ціні акції найбільших американських компаній. Серед них насамперед виділимо IBM, GE, AT&T, Merck, Lucent Technologies, Compaq і Boeing. Також значно знизилися ціни на акції авіакомпаній, зокрема American Airlines, Delta Airlines и United Airlines. Схожа доля спіткала й акції фармацевтичних компаній.

Індекс НАСДАК - на 7,4%. Найнижче опустилися акції комп'ютерних компаній Intel, Microsoft, Dell Computer, Cisco Systems і Oracle.

Планета Земля. Грім

У вівторок ситуація на всіх ринках акцій була близькою до паніки. Всі індекси падали, як доміно.

Падіння Доу-Джонс уже в понеділок викликало істотне пониження на ринках Латинської Америки, зокрема в Бразилії, Аргентині. Значно впав курс мексиканського песо - ситуація до певної міри аналогічна кризі 1994-1995 рр. Потім настала черга Східної Азії і Австралії. В Токіо індекс Ніккей-225 закрився на рівні 7621,92. Він опустився на 4,5%.

На Австралійській фондовій біржі події також розвивалися за вкрай несприятливим сценарієм. Індекс акцій впав на 5,1%.

Ще нижче впали індекси провідних фондових бірж у всій Європі, бо вже були відомі дані щодо решти фондових бірж світу. Втім, нас зі зрозумілих причин найбільше цікавить реакція на ці події російського та українського фінансових ринків.

Москва.

Уже 27 жовтня у Москві індекс курсоутворюючої Російської торгової системи впав на 6,4%. На ринку акцій спостерігалось обвальне зниження котирувань, темпи якого за високоліквідними паперами становили від 7 до 10%, а за менш ліквідними акціями - дещо нижчі. Значно знизилась і котирування похідних цінних паперів за акціями російських емітентів на міжнародних торговельних майданчиках.

Російська торгова система, аби від гріха подалі, у вівторок з 10.55 до 14.00 взагалі зупинила торги в системі до особливого рішення Ради директорів.

Київ. Моя хата вже близько

Хоча український фондовий ринок перебуває на етапі становлення, падіння фондових ринків вплинуло й на нього. Вже 27 жовтня фондові індекси, які розраховують провідні оператори ринку, стали знижуватися, незважаючи на значне зростання в п'ятницю, 24 жовтня.

у період фінансової нестабільності більшість операторів вирішили зайняти очікувальну позицію. Результатом стало зниження 28 жовтня середніх котирувань акцій 25 підприємств. За цей день індекс ПФТС впав на 4,10%, ProU-50 компанії "Прспект Інвестментс" - на 4,7%, КАС-20 компанії "Драгон Капітал" - на 5,9%.

Найбільше від кризи потерпіли акції металургійного, енергетичного та хімічного секторів, що вилилося в падіння галузевих індексів. Дуже знизилися середні котирування Центренерго (-14,5%), Захід-енерго (-13,3%) і Житомиробленерго (-12,2%). Майже на 7% знизилася середня вартість акцій Укрнафти. [2.]

Але вже 28 жовтня американський ринок повернувся до первісного стану (у Києві була північ), а за ним почали оговтуватися й інші. Більшість аналітиків фінансового і фондового ринків погодилися, що падіння основних індексів пов'язане виключно з фінансовими, психологічними, спекулятивними, але аж ніяк не з економічними причинами. Мовляв, надто вже швидко зростали фондові ринки цього року, і потрібно було випустити пару.

І ринки почали зростати - той же Доу-Джонс виріс після обвалу відразу на 4,7%, індекс Hang Seng зміцнів ще більше - на 17%. Слідом за рекордним падінням настало рекордне зростання. Почали зростати й індекси українського ринку цінних паперів. Хоча всі оператори відзначають спекулятивний потенціал світового ринку - після такого струсу рівновага на

ньому буде встановлюватися досить довго, що тішитиме запеклих спекулянтів.

Експерти сперечаються про причини виниклих світових потрясінь. Одні указують на наслідки іпотечної кризи в США і виниклі у зв'язку з цим серйозні проблеми у провідних американських банків. Інші вважають, що проблема в серйозному розбіжності між показниками рентабельності компаній і їх капіталізації.

Поки інвестори зализують завдані кризою рани, аналітики вже заклопотані іншою проблемою - що, а можливо, хто все-таки викликав такий переполох на ринку? Адже якщо ця акція була спланована, то її організатор отримав неймовірні прибутки, бо мав можливість скупити акції задешево, а продати їх сьогодні вже значно дорожче. Вже з'являються припущення, що все це - справа рук великого фінансового мага *Джорджа Сороса*. ***Він і справді кілька місяців до початку кризи в Азії серйозно поскубав східноазіатські ринки, з яких почалася ця світова криза.***

Є й інша версія: все, що сталося, - справа рук японців, які таким чином тиснуть на американців, аби ті зайняли конструктивну позицію у двосторонніх торгових та валютних відносинах. Утім, у японців є дієвіша зброя - пакет американських казначейських зобов'язань на величезну суму в \$450 млрд. Спроби вилучити хоча б частину цих грошей на користь Японії загрожує крахом фінансових ринків США, девальвацією долара і нищівною світовою фінансовою кризою. А можливо, те, що сталося, так і залишиться загадкою, ім'я якій - фондовий ринок. [3.]

Глобальна економічна криза виявилася наслідком невдалої спроби Росії і Китаю розв'язати фінансову війну проти США. Таку думку висловлює експерт американського Мінфіну Генрі Полсон у своїй новій книзі "On the Brink" ("На межі"), що вийшла в широкий продаж у цей понеділок.

У серпні - вересні 2008 р., повідомляє The New York Post, з посиланням на матеріали книги, російське керівництво пропонувало владі Китаю почати розпродаж облігацій найбільших американських іпотечних агентств - Fannie

Має і Freddie Mac. Тим самим, на думку Полсона, вони намерівались вдарити в саме слабе місце економіки США, що знаходилася на піку іпотечної кризи. Ще одним "одкровенням" американського экс-міністра є твердження про те, що інвестиційний банк Lehman Brothers, з падіння якого американська іпотечна криза стала вважатися глобальним, можна було б врятувати від ліквідації. Але цьому, на думку Полсона, перешкодило британський уряд і міністр фінансів Великобританії Алістер Дарлінг, 13 вересня 2008 р. не дали дозволу банку Barclays купити Lehman Brothers. [4.]

Британська газета The Guardian опублікувала статтю, у якій назвала імена політиків, економістів і фінансистів, винних у світовій фінансовій кризі.

Першим у списку The Guardian виявився колишній глава Федеральної резервної системи (ФРС) США й один з найвідоміших економістів світу Алан Грінспен. Раніше не тільки британська газета, але й багато світових ЗМІ відзначали, що саме політика ФРС сприяла утворенню кризи на ринку нерухомості США й наступній кризі житлового ринку країни, що згодом переросла у світову кризу. **Нагадаємо, восени минулого року Грінспен зізнався, що недооцінював масштаби кризи й припустився помилки, вважаючи, що банки зможуть самостійно з нею упоратися.**

На думку видання, відповідальними за розвиток кризи також є колишні **президенти США Білл Клінтон і Джордж Буш.** *Клінтон законодавчо закріпив поділ комерційних банків, що акумулюють депозити, і інвестиційних, що вкладалися, у тому числі, у високоризиковані іпотечні папери. При Буші, відзначає газета, видача іпотечних позик неблагонадійним позичальникам "не мають ні доходу, ні роботи", досягла піка.*

І знову виникає питання – як така фінансова країна, як Америка, яка може з 1 долара зробити 1 млн., розробити найреентабельніший фін.план, країна яка «годує» майже 50% Європи своїми доларами – зробила такий абсурдний крок? Куди ж дивилися служби безпеки цих банків, які кредитували осіб, які фактично жили на фін.допомогу держави для безробітних? Чому зразу не зреагували страхові компанії, щоб покрити збитки, які почали нести банки? Невже й справді хтось дав команду «бездіяти»?

У числі винних у розростанні кризи The Guardian також назвала британського прем'єр-міністра Гордона Брауна, прем'єр-міністра Ісландії Гейра Хорді (Geir Haarde), а також колишніх керівників великих страхових і кредитних

організацій. У списку виявилися, приміром, що був генеральний директор найбільшого американського страховика AIG Моріс Грінберг (Maurice Greenberg), экс-глава націоналізованого британського банку Northern Rock Адам Епплгарт (Adam Applegarth), а також колишні керівники потерпілих від кризи кредитних організацій США - Джеймс Кейн (Jimmy Cayne) з Bear Stearns і Стен О'Ніл (Stan O'Neal) з Merrill Lynch.

Також видання звинуватило таких видатних діячів, *як фінансиста Джорджа Сороса*, мільярдера Уоррена Баффета і главу американського хедж-фонду Джона Полсона, в тому, що "вони бачили її (кризи) наступ".

Хочу акцентувати Вашу увагу на такій визанчній персоні ,як Сорос. Ось деякі факти його діяльності.

Джордж Сорос

16 вересня 1992 р. - заробив мільярд доларів на падінні фунту стерлінга, через що одержав прізвисько "Людина, що зламала Банк Англії".

1997 р. - почав успішну інформаційно-психологічну атаку проти національних валют ряду країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону: Малайзії, Індонезії, Сінгапуру й Філіппін, що закінчилася глибокою економічною кризою цих країн. Подібна атака Китаю не мала успіху.

2002 р. - паризький суд визнав винним в одержанні конфіденційних відомостей з метою стягнення прибутку. На думку суду, завдяки цим відомостям мільйонер заробив біля \$ 2 млн на акціях французького банку Societe Generale. Присуджений до штрафу в 2,2 млн євро. [5.]

«У світовій фінансовій кризі винні перш за все США і ті країни, які підтримують політику дешевих кредитів». Про це **повідомила канцлер Німеччини Ангела Меркель**, пише 27 листопада газета TheFinancialTimes. За словами Меркель, саме надмірна доступність засобів привела до перенасичення ринку.

Канцлер Німеччини також звернула увагу на те, що в останні місяці центробанки всього світу знижують базові ставки, прагнучи таким чином справитися з наслідками фінансової кризи. На думку Меркель, дуже доступні кредити можуть знову привести до кризи приблизно через п'ять років. [6.]

У світовій фінансовій кризі винні США і Міжнародний валютний фонд (МВФ), переконаний президент Венесуели Уго Чавес. При цьому він звернувся до світової спільноти із закликом притягнути американського президента Джорджа Буша до суду за фінансову політику його кабінету. [7.]

У медицині є таке поняття, як "нульовий пацієнт" - той, з кого починається епідемія, причому сам він часто виступає лише рознощиком та не страждає від симптомів захворювання. Найвідомішим прикладом є "Тифозна Мері" - жінка-кухар, через яку в 1901-1906 роках в Нью-Йорку розповсюдився тиф.

Журнал Time відшукав такого "нульового пацієнта", який зробив перший крок в довгій низці подій, що передувала нинішньому краху світової економіки.

"Нульовий пацієнт" придбав в кредит на \$250 тисяч будинок

За версією аналітика Дугласа Макінтайра, який використав для розрахунків фінансові моделі, "нульовий пацієнт" нинішньої рецесії придбав в 2003 році будинок в місті Стоктон, штат Каліфорнія. Для цього він отримав іпотечний кредит у розмірі 250 тисяч доларів без попередніх виплат. Через 39 місяців він втратив роботу і в 2006 році оголосив себе банкрутом.

В день цього першого несподіваного неплатежу вартість будинків по сусідству знизилася трохи. Але потім наступна людина з цього ж іпотечного пулу відмовилася виплачувати кредит, за ним інші - і так далі, поки незабаром не утворилася лавина неплатежів, що обвалила ринок американської нерухомості, а потім і всю світову економіку.

Причина масових відмов платити по іпотеці обумовлена самою іпотечною схемою, розробленою на початку 2000-х років фінансистами з Уолл-стріт та орієнтованою на позичальників з неблагополучною кредитною історією.

Перші три роки виплати по кредиту були пільговими, а коли в 2006-2007 роках загальне підняття виплат, згідно схемі, співпало зі збільшення безробіття в США, почалася "лавина" банкрутств та виселень з будинків.

Проблема також полягала в тому, що під заставу цих кредитів були створені вторинні цінні папери, деривати, що отримали у рейтингових агентств позитивну оцінку AAA. Тому масове банкрутство неблагополучних позичальників в 2007 році призвело до падіння цих цінних паперів в ціні та початку кредитної кризи. [8.]

Вам не здається, що все це виглядає як добре спланований план? Адже якось не віриться, що в цьому винна лише циклічність економіки? Невже це ЕКОНОМІКА вплинула на «нульового пацієнта», змусила його втратити роботу. А потім – відмовитись платити кредит?

Ця криза була потрібна комусь. І є варіант що вона закінчиться тільки тоді, коли цей ХТОСЬ дасть таку команду. І одного такого дня МІІ прокинемося з курсом долара 6.50, через 2-3 дні статистичні відомства будуть озвучувати швидкий зріст виробництва у найбільш постраждалих галузях країни. ЄВРОПА буде дружньо хвалитися, що спільними

На закінчення хотілося б сказати – Україна не настільки стабільна країна, щоб приходити в жах від світових потрясінь. Коли ґрунт під ногами постійно трясє, ураганний вітер сприймається як прикра неприємність – і не більш.

Список використаних джерел

1. <http://fundmarket.ua/>
2. www.pfts.com/
3. Дмитро Кошовий. При підготовці використано дані агенцій "Росбізнесконсалтинг" та "Інтерфакс-Україна".
<http://www.kontrakty.com.ua/ukr/gc/nomer/1997/45-97/fonr45.htm>

The New York Post, August 2009

4. The Guardian, 26 of January 2009
5. The Financial Times, 27 of November 2008
6. http://www.rbc.ua/ukr/top/show/u_chaves_v_mirovom_finansovom_krizise_vinovaty_ssha_i_mvf091020081
7. The Time, 9 of February 2009